Posudek diplomové práce
MARTY VACOVSKÉ
CHARLES BAUDELAIRE PŘEKLADATEL EDGARA ALLANA POEA,
Pedagogická fakulta, Ústav romanistiky FFJU

Marta Vacovská zpracovala ve své diplomové práci nesnadné téma: Baudelairovy překlady z díla Edgara Allana Poea. Pohybovala se na průsečíku dvou jazyků a dvou kultur, navíc musela přihlížet ke skutečnosti, že jak Baudelaire, tak Poe jsou velkými básnickými individualitami se svébytnými – jakkoli blízkými – poetikami. Podstatné je, že si byla těchto problémů vědoma, a v důsledku toho provedla velmi solidní analýzu problematiky, na niž se ve své práci zaměřila.

Práce je velmi dobře rozvržena. První dvě kapitoly jsou věnovány Baudelairově vztahu k americkému básníku – vnějším i vnitřním důvodům Baudelairova zájmu o Poea a Poeovu vlivu na vlastní Baudelairovo dílo. Třetí kapitola řeší nikterak nezajímavou otázku, jaká byla Baudelairova jazyková kompetence, jak dobře uměl anglicky. Jádro práce pak představují dvě závěrečné kapitoly, podrobný rozbor Baudelairova překladu Poeova Havrana a tři sondy do překladů Poeových povídek.

Úvodem autorka rekapituluje chronologii Baudelairových překladů z Poea a připomíná jeho poeovské eseje. Zajímavě nasvěcuje tuto historii tím, že si klade otázku, zda Baudelairův zájem o Poea nebyl součástí určité osobní literární strategie: snahou poukázat na blíženecký autorský typ a legitimovat tak svou vlastní výjimečnost. Zároveň upozorňuje na fakt, že Baudelaire nebyl příliš produktivní autor a že překladatelská aktivita (spolu s aktivitou kritickou) mu významně pomáhaly vybudovat si v očích druhých samotný status literáta (a dodal bych: také opatřit si alibi před vlastní matkou, již neustále bombardoval žádostmi o finanční výpomoc).

Autorka si je ovšem dobře vědoma toho, že ať byl Poe Baudelairem jakkoli strategicky instrumentalizován, byl pro něho nesporně centrální inspirací (byť ne jedinou: autorka připomíná ještě Aloysia Bertranda, „vynálezce" žánru básně v próze), a dokládá tuto skutečnost poukazem na motivy a témata, jež Baudelaire z Poea přejímá a na něž roubuje vlastní obrazy.

Velmi oceňuji, že si autorka položila elementární otázku, jak Baudelaire přišel ke znalosti angličtiny a jaká byla její úroveň. Zaznamenává, že názory na tuto otázku se různí:

z toho, co zjistila, lze však usoudit, že kvalita Baudelairovy angličtiny se vyvíjela a že se zlepšovala takříkajíc „za pochodu". Její následné analýzy definitivních verzí Baudelairových překladů pak dokládají, že úroveň jeho angličtiny byla nakonec rozhodně slušná.

Jádrem práce je, jak už bylo řečeno, velmi promyšlený rozbor Baudelairova překladu Poeova Havrana. Důkladně je pojednána fonetická rovina textu, využití aliteračních (souhláskových) a asonančních (samohláskových) řad. Je otázka, do jaké míry jsou tyto řady vědomě konstruované a do jaké míry se tyto eufonie konstituují bezděčně či podvědomě, v konečném součtu však na tom ani nezáleží: podstatné je – a to je v práci zřetelně doloženo – , že i na této základní úrovni jsme svědky systematické tendence ke zvukové ekvivalenci. Velice subtilní jsou rozbory lexikálních prvků, s přesvědčivým závěrem, že pokud nejsou posuny motivovány specifikou odlišného jazykového systému, jde zpravidla o intenzifikaci výrazu, mající kompenzovat manka prozaického převodu básně. Neméně citlivě je proveden i rozbor syntaktické roviny a ocenit je třeba i pokus o zachycení určitých rytmických prvků v Baudelairově prozaickém převodu a o vyznačení rozmanitosti intonačních linií. Autorka takto nalézá v Baudelairových překladatelských řešeních velice komplexní úsilí o funkční ekvivalenci ve vztahu k předloze a právem může Baudelairův překlad hodnotit jako značně „věrnou" verzi, do níž se nicméně otiskuje i charakteristický „rukopis" tlumočitele.

Analogický závěr činí i nad analýzou Baudelairových překladů Poeových povídek.

Závěrem:

Marta Vacovská napsala solidní práci, v konkrétních analýzách velice pečlivou, a hlavně práci ve vysoké míře samostatnou. Vztah Poe-Baudelaire je tu studován z rozmanitých perspektiv, a v důsledku toho je popsán značně komplexně. V práci je přesvědčivě zdokumentováno, kolik konstrukčního úsilí je v Baudelairových překladech uloženo. To ostatně nepřekvapuje: stejnou cizelérskou náročnost lze prizmatem různočtení zjistit i ve vlastních Baudelairových básních.

Výhrady nemám. Sem tam chybí nějaká čárka, občas by bylo možno některé formulace ještě dotáhnout, ale v zásadě platí, že i stylistická úroveň práce je značně vysoká. Práce má všechny formální náležitosti.

Hodnotím ji známkou výborně.

19. 12. 2011

doc. PhDr. Jiří Pelán, Ph.D.

vedoucí práce